

Slutrapport för *Källan*

Projektperiod: September 2018 – September 2020

**Delprojektets namn: Skolan skall vara varje elevs störste supporter –
Skolanknytningsstärkande aktiviteter som gör skillnad**

Kommun: Uddevalla

Skola/or: Källan – Uddevalla kommuns centrala särskilda undervisningsgrupp åk 4 - 9

Sammanfattning

Källan är en central Särskild undervisningsgrupp för elever med särskilda behov inom grundskolan i Uddevalla kommun samt för elever inom grundskolan som blir placerade från andra kommuner i Uddevalla kommun på HVB eller Iss boenden. Källan riktar sig mot elever från åk 4 – 9. Innan en elev blir placerad på Källan skall ansvarig skola genomfört samtliga insatser i den insatstrappa som finns i Uddevalla kommun samt granskas ansökan av en central intagningsgrupp. Källan är en insats på respektive elevs åtgärdsprogram, en insats som utvärderas två gånger per termin i samband med avstämning med respektive hemskola.

Källans delprojekt inom pluginnan har försökt eftersträva en tydlig systematik med insatser på individ och organisatorisk nivå som varit genomarbetade och genomtänkta och som det funnits ett engagemang och en delaktighet i att genomföra. Systematiken har varit tydlig genom att delprojektet riktat fokus mot en tydlig samverkan med vårdnadshavare där delaktigheten hos elever, vårdnadshavare och personal har betonats samt att utgångspunkten tagits i verksamhetens salutogena förhållningssätt och för verksamheten tidigare identifierade framgångsfaktorer. Efter nulägesanalysen togs insatser fram och en plan lades i projektgruppen för hur dessa insatser skulle genomföras och följas upp. Insatserna har särskilts genom om de är individuella eller organisatoriska och om dem är generella, gäller alla elever eller riktade mot särskild elev, särskilda elever eller grupper elever.

I arbetet med nulägesanalysen djupintervjuades eleverna och all tidigare dokumentation kring eleverna granskades och analyserades. Det framträdde ett tydligt mönster att eleverna hade låg självkänsla och en svag skolanknytning, att det inte framgår att man har kartlagt elevernas egna uppfattningar och frågat hur eleven tänker om sin skolgång och hur eleven vill ha det i skolan.

Ett annat tydligt mönster som framträdde i nulägesanalysen var att den *problematiska frånvaron* inte bara kunde härledas till tidigare identifierade elever utan till majoriteten av eleverna och att den *fullständiga frånvaron* har börjat med en problematisk frånvaro i tidigare skolår.

Generella insatser

De generella insatserna som togs fram efter arbetet med nulägesanalysen har gällt alla elever och genomförts av all personal. Beslutet om planen för genomförande och uppföljning av aktiviteterna har tagits i projektgruppen och aktiviteterna har följts upp i projektgruppen var 4:e vecka och under arbetsplatsträffar med samtlig personal var 4:e vecka. De uttalade syftena och målen med de generella aktiviteterna har varit att stärka skolanknytningen och elevidentiteten hos varje enskild elev samt bidra till större förståelse och kunskap hos det nätverk som arbetar kring eleven, dvs personal, vårdnadshavare, pedagogisk personal, socialtjänst, Bup och övrig skolpersonal.

Till varje insats finns en tydlig guide som tydliggör syftet med den specifika aktiviteten och genomförandet av den specifika aktiviteten.

De aktiviteter som har genomförts är *Framgångsbrev* som personal skrivit till varje elev två gånger per läsår i samband med utvecklingssamtalet. Utvecklingssamtalet har inletts med att Mentorslärare lämnar över framgångsbrevet till en elev. Det önskade målet med aktiviteten är relationskapande och positiv förstärkning och syftet är att fokus riktas mot det salutogena, framgångsfaktorerna och att det ökar sannolikheten att eleven känner sig stärkt och får beröm hemma.

Daglig dokumentation av olösta problem och framgångsfaktorer varje dag kring varje elev. Det önskade målet har varit att förstärka det salutogens förhållningssättet som är en utgångspunkt i verksamheten samt att identifiera olösta problem och snabbare komma till problemlösningssamtal tillsammans med eleverna.

Lärandemiljön med fokus på kompensatoriska hjälpmedel, fysisk lärmiljö och bemötande. Varje arbetslag har fått ett basutbud med kompensatoriska hjälpmedel till sin elevgrupp som de fått lägga en rutin för, vad gäller implementering och användning. Vi har även arbetat intensivt med att inventera den fysiska lärmiljön med syftet att skapa en bättre anpassad fysisk lärmiljö för vår målgrupp elever.

Brasamtal till vårdnadshavare är en insats där det önskade målet har varit att främja goda samverkansrelationer med vårdnadshavare och kommunicera framgångsfaktorer och det positiva, det eftersträvansvärda.

Saknasamtal/Sms är en insats där det önskade målet har varit att främja att eleverna kommer till skolan, känner sig saknade i skolan samt som sammanhangsmarkör där personalen betonar det eleven missar när eleven inte fysiskt är i skolan.

Analys av måluppfyllelse och närvaro är en insats där det önskade målet varit att visuellt kunna följa måluppfyllelsen och närvaron tillsammans med varje enskild elev och ha ett bra samtalsunderlag att utgå ifrån.

Kartläggningen är en insats med det önskade målet att identifiera elevs och vårdnadshavares uppfattningar och behov och under projektet har begreppet skolanknytning blivit mer

aktualiserat och behovet av att kunna mäta skolanknytning därför har vi även lagt till en personaldel och sammanställningar i kartläggningen.

Riktade insatser

På organisatorisk nivå så har Källan sedan 2018 uppdraget att arbeta mot elever med fullständig frånvaro i Uddevalla kommun. 13 elever ingår i Ös *Ökade skolnärvarogruppen* och under projektet har vi arbetat med att utveckla och följa upp insatsen.

Spelifiering och spel som pedagogiskt verktyg är en insats som vi kommit igång med och försöker utveckla än mer. Framförallt har *discord* använts för att få kontakt med elever med hög eller fullständig frånvaro men också som ett verktyg i undervisningen som flera elever gett bra respons på då flera elever är intresserade av spel och använder discord som socialt nätverk.

Skype/Fjärrundervisning har framförallt används mot en elev med fullständig frånvaro där eleven har blockläst ämnen via Skype i kombination med hembesök. Hembesök har använts. Undervisning efter elevtid är en aktivitet som varit viktig för elev som har haft stark skolfobi och skolskav som gjort det svårt att komma fysiskt till skolan till en början under ordinarie skoltid.

Projektidé

Källans Pluginnanprojekts ursprungliga projektidé har varit att stärka *evidentiteten* och *skolanknytningen* hos varje enskild elev med fokus på *bemötandet* men det har också varit att främja samverkan med vårdnadshavare, Socialtjänst, BUP och andra nyckelaktörer i lokalsamhället. Insatserna kring samverkan har inte helt infriat förväntningarna dock har många nya erfarenheter och ny kunskap kring svårigheterna med samverkan tydliggjorts. Bland annat att samverkan kan definieras olika. Att det finns en stark vilja och stort engagemang kring samverkan men att förutsättningarna ser olika ut. Dock finns fortfarande en initierad samverkan med socialtjänsten och en tanke på hur den samverkan kan komma igång i praktiken. Den samverkan som var initierad med en esportsförening kopplat till att Källans elever har behov av en meningsfull fritid lades ner på avtals och lokalfrågor men vi har dock bestämt att komma igång med esport/spelifiering i egen regi.

Projektgrupp

Strukturen för projektgruppen är att Projektgruppen har träffats var 4e vecka och att jag som projektledare tagit fram en agenda till varje möte som skickats ut innan mötet. Medlemmarna i projektgruppen har identifierats utifrån kompetens och kunskap och möjligheten att påverka verksamheten i rätt riktning. Utöver delprojektledare har Enhetschef, Specialpedagog, Syv, Kurator och skolpsykolog ingått i projektgruppen. Projektgruppen fick börja med reflektera över sina förväntningar på projektet och dessa förväntningar har sedan sammanställts och följts upp.

Styrgrupp

Strukturen för styrgruppen är att styrgruppen har träffats var 6e vecka och att jag som projektledare tagit fram en agenda till varje möte som skickats ut innan mötet. Medlemmarna

i styrgruppen har identifierats utifrån kompetens och kunskap och möjligheten att påverka verksamheten i rätt riktning. Utöver delprojektledare har Enhetschef, Chef för centrala elevhälsan i Uddevalla kommun och Biträdande grundskolechef medverkat. Styrgruppen fick börja med att reflektera över sina förväntningar på projektet och dessa förväntningar har sedan sammanställts och följts upp.

Personal

Strukturen för personalen i verksamheten är att projektet har presenterats för samtliga, introduktionsföreläsning samt att Pluginnanprojektet varit en stående punkt på APT (arbetsplatsträffarna) som ägt rum var 5e vecka och då har insatserna inom projektet diskuterats och följts upp. Tanken är att Pluginnan även efter projekttidens slut kommer vara en stående punkt på APT antingen fortsättningsvis under namnet *Pluginnan* eller *Skolanknytning*, alternativt *skolanknytningsstärkande aktiviteter*.

Syfte och mål

Delprojektet syftade till att fler elever på Källan och inom Uddevalla kommun skulle fullfölja sina grundskolestudier med betyg som ger behörighet till gymnasieskolans nationella program. Detta genom att utveckla och långsiktigt stärka *verksamhetens och kommunens* hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande arbete i samverkan med andra nyckelaktörer och fokus på vetenskapligt beprövade metoder och förhållningssätt

Målet på organisationsnivå var att *Källan och Uddevalla kommun* skulle utveckla sitt främjande, förebyggande och åtgärdande arbete kring elever i riskzon för att inte fullfölja sina grundskolestudier.

Målet på individnivå var att de elever som deltog i projektet skulle få en stärkt skolanknytning och behörighet till gymnasiets nationella program.

Målet inom delprojektet har varit att identifiera framgångsfaktorer, vidareutveckla en god bemötandekultur, stärka elevidentiteten hos varje enskild elev och sträva efter skolanknytningsstärkande aktiviteter som verkligen gör skillnad i praktiken.

Målgrupp

Målgruppen för delprojektet har varit samtliga elever på Källan från åk 5 – 9. Mellan 29 – 30 elever. Målgruppen elever är fördelade på åk 4 – 6, åk 7 – 9, Ökad skolnärvarogrupp från åk 4 – 9 samt en grupp med elever i behov av en lugnare lärandemiljö åk 6 – 9 . Inom målgruppen finns inga nyanlända elever och fördelningen mellan tjejer och killar är relativt jämn men med viss skillnad mellan grupperna. Åk 5 – 6 elever är samtliga killar, i ökad skolnärvarogruppen är tre killar och övriga tio tjejer. I åk 7 – 9 är det endast fyra tjejer och tio killar.

Genomförande och resultat

Genomförda insatser i delprojektet

Inom projektet så har det funnits en tydlig systematik vad gäller genomförandet av insatserna på individuell nivå och organisatorisk nivå och en tydlig uppdelning kring generella och riktade insatser och strukturen för av vilka och hur genomförandet av dessa insatser ska se ut. De generella insatserna har genomförts av samtlig pedagogisk personal inom verksamheten, dvs både resurspedagoger och lärare och de riktade insatserna har genomförts av viss personal och specifik personalgrupp, lärare, specialpedagog och Ökad skollnärvarogrupp. Till varje aktivitet på generell nivå har det funnits en guide som beskriver genomförandet och syftet och målet med insatsen och de riktade insatserna har mer setts som verktyg där vi prövat oss fram och dessa har sedan följts upp med stöd av processverktyg som fyrfältare och processkarta. Utöver aktiviteterna inom projektet så har Uddevalla kommuns centrala rutin för tidig kartläggning använts och problematiserats och konkretiserats inom projektgruppen med stöd av samma processverktyg, fyrfältare och processkarta.

Nedan följer två beskrivande bilder som vi använt oss av under projekttiden som en röd tråd för att tydliggöra och systematisera vilka de specifika aktiviteterna är och vilka indikatorer för aktiviteterna som identifierats. Guiderna för aktiviteterna och rutinen för tidig kartläggning finns som bilagor i slutrapporten.

Bild 1 är den bild som presenterats för personal och den bild som visar vilka insatser vi arbetat med mot vilka indikatorer:

<u>Aktiviteter individnivå</u>	<u>Indikatorer individnivå</u>	<u>Aktiviteter organisatorisk nivå</u>	<u>Indikatorer organisatorisk nivå</u>
<p>Måltavlor Varje enskild elev skall ha en tydlig måltavla där elevens egna mål är det som styr vårt arbete framåt.</p> <p>SEP/Upplägg Varje enskild elev ska ha en aktiv skola, elev plan där upplägget kring eleven utformas utifrån vad personal får veta om hur eleven vill ha det i skolan för att det ska fungera så bra som möjligt för eleven.</p> <p>Brasamtal Vårdnadshavare upplever att bra samtal från personal påverkar dem och eleverna/deras barn positivt. Stående aktivitet är därför att personal ringer bra samtal till vårdnadshavare minst en gång i veckan.</p> <p>Framgångsfaktorer och daglig dokumentation Eftersom vi för daglig dokumentation på samtliga elever i verksamheten är det viktigt att titta på hur dokumentationen kan bli ett mer konstruktivt verktyg. Personalen skall därför dokumentera framgångsfaktorer varje dag samt eventuella olösta problem för eleven för att lättare kunna följa upp vad som kan byggas vidare på och vad vi tillsammans</p>	<p>Elever som deltar i projektet ska öka sin måluppfyllelse för att i förlängningen nå lägst betyg E i 8 ämnen inklusive kärnämnen/nå kursmålen i ämnena.</p> <p>Elever som deltar i projektet ska öka sin närvaro/aktiva deltagande i skolan.</p> <p>Elever som deltar i projektet skall få en stärkt elevidentitet</p> <p>Elever som deltar i projektet skall få större kunskap om sig själva som elever</p> <p>Elever som deltar i projektet skall få bättre strategier för att kunna hantera sin fortsatta skolgång</p> <p>Elever i projektet skall få ett nätverk runt sig som jobbar mot samma mål tillsammans med eleven själv</p>	<p>Samverkan med Samverkanskoordinator Uddevalla Kommun</p> <p>Samverkan med enhetschef socialtjänst - Järnring välja ett elevärende där alla parter upplever att samverkan fungerar och följa det över tid.</p> <p>Samverkan med fritidsledare Kultur och Fritid En spelifierad verksamhet men även hur vi kan använda Karls kunskap för att titta på hur vi kan utveckla vår befintliga verksamhet.</p> <p>Praktikplatser Nina som är SYV och en av representanterna i projektgruppen driver detta arbete framåt.</p> <p>Samverkan med hemskolor i Uddevalla kommun Ansökningsförfarandet till Källan, revidera insatstrappan kartläggning (SEP) med eleven där både elevens och</p>	<p>Öka andelen elever med behörighet till gymnasieskolans nationella program.</p> <p>Öka andelen elever som får en fungerande sysselsättning</p> <p>Öka andelen elever som får en stärkt elevidentitet</p> <p>Öka närvarograden bland eleverna till 100 %.</p>

<p>med eleven har att jobba med just nu.</p> <p>Framgångsbrev Ansvarig mentorslärare skriver ett framgångsbrev som lämnas över till vårdnadshavare och elev i samband med utvecklingssamtal. Det är en aktivitet som likt bra samtal fokuserar på det salutogena och syftar till att stärka eleven.</p> <p>Lärandemiljön Basutbud i varje klassrum Inventering av fysiska miljön i varje klassrum</p>	<p>Elever som deltar i projektet skall känna att dem vill komma till skolan eller att dem vill ta del av alternativa skollösningar</p>	<p>vårdnadshavares uppfattningar finns med.</p>	
--	--	---	--

Bild 2

Bild 2 är den bild som använts för utvärdering av det faktiska resultatet mot det önskade resultatet för varje aktivitet. Detta görs varje termin och det viktiga är att personalen får reflektera över och dokumentera ner det faktiska resultatet av den specifika insatsen i rutan *Faktiskt resultat*:

Aktivitetslista**Plug Innan, förebyggande och främjande insatser**

Utvärderas i respektive arbetslag – Fyll i det faktiska resultatet ni ser i kolumnen efter varje aktivitet.

En sammanfattning av de faktiska resultatet finns under rubriken faktiskt resultat för varje aktivitet:

Måltavlor	Varje elev gör en måltavla med sin mentor där elevens egna mål är i fokus (socialt och kunskapsmässigt).	Ökad delaktighet, inre motivation, kunskap om sig själv.	Stor effekt för några elever Bra att kunna utvärdera uppnådda mål Visuellt stöd som tydliggör målen Svårt att komma till målsamtal med eleverna Många elever har svårt att uttrycka egna mål direkt men tålamod och rätt tillfälle har fungerat bra
-----------	--	--	---

SEP/Upplägg	Varje elev kartläggs utifrån ett tydligt elevformulär (Elevperspektiv/Elevers uppfattningar) samt formulär för vårdnadshavare (Vårdnadshavares kunskap om sitt barn, uppfattningar).	Ökad förståelse för elevens behov, styrkor och svårigheter. Ökad Delaktighet i samverkan med vårdnadshavare. Att individuella upplägg och eventuella anpassningar utgår ifrån informationen/kunskapen om elevernas behov.	Väl implementerat i verksamheten. All personal gör kartläggningen med eleverna och vårdnadshavarna och de förväntade resultatet: <i>kartläggningen skall genomföras med samtliga elever och elevernas vårdnadshavare</i> är uppnått. Resultatet visar också att informationen från kartläggningen i högre grad behöver påverka hur undervisningen utformas och hur skoldagen planeras. Personal har i utvärderingar bland annat identifierat avsaknad av bildstöd, vissa behov av omformuleringar av frågorna samt behov av att se över frågorna i formuläret för vårdnadshavarna.
Brasamtal	Mentorlärare/socialpedagog ringer brasamtal till vårdnadshavare minst en gång i veckan oftast varje dag eller flera gånger i veckan.	Tydliggör vårt salutogena och cpsiinspirerade arbetsätt. En naturlig del i verksamhetsinnehållet. Fokus blir på det vi vill förstärka och det blir lättare att identifiera och kommunicera svårigheter/aktuella olösta problem.	Goda samverkansrelationer En konkret salutogen handling Elever frågar efter brasamtal Vårdnadshavare ger eleverna positiv förstärkning hemma i högre grad Bättre relationer med både elever och vårdnadshavare Personal ser stor effekt av brasamtal och blir stärkta i sin professionella pedagogiska roll.

Saknasamtal/saknasms	Mentorlärare/socialpedagog ringer/smsar saknasamtal/sms till elever om eleven inte kommer till skolan.	Oftast kommer eleven till skolan samma dag. Eleven känner sig saknad och får en ökad känsla av sammanhang.	Enkelt att genomföra Stor effekt, om inte eleverna kommer fysiskt så blir det oftast en reaktion, exempelvis att eleven kontaktar personal och berättar mer om orsaken till att eleven är hemma Eleverna känner att personalen bryr sig. Eleverna kan tycka att personalen är jobbig samtidigt som flera elever sagt "sluta aldrig vara jobbiga".
Framgångsfaktorer och olösta problem i den dagliga dokumentation	Varje arbetslag skriver daglig dokumentation på varje elev i anslutning till den dagliga reflektionstiden. Fokus är att identifiera framgångsfaktorer samt aktuella olösta problem.	Fler problemlösningssamtal Värdeskapande Fokus på det salutogena	Väldigt bra för systematiken i arbetet med salutogent förhållningssätt Bra stöd för att hålla ett lösningsfokus och inte hamna i problemfokus när personal skall reflektera över både undervisningsutmanade och beteendeutmanade situationer. Behov av att fortsätta med fokusveckor. Fokusvecka där personal bara dokumenterar framgångsfaktorer en gång per termin.
Framgångsbrev	Ansvarig mentor skriver ett framgångsbrev inför varje utvecklingssamtal. Utvecklingssamtalet inleds med att mentor läser upp/lämnar över framgångsbrevet	Stärkta elever och positiva/stolta vårdnadshavare. Främjar relationen samt är det ett verktyg som ger en bra skjuts i det fortsatta målarbetet.	Bra start på utvecklingssamtalet Stärker verkligen relationen med eleverna. Stärker verkligen relationen med vårdnadshavarna. Eleverna upplevs glada och stolta när dem får ta emot framgångsbrevet. Bättre samverkan med vårdnadshavare.

Saknabrev	Ansvarig mentor skriver ett saknabrev till elever som just nu inte är i skolan "hemmasittare". Fokuset är: "vi saknar dig" samt sammanhangsmarkören "Detta gör vi nu etc".	Eleven får en känsla av sammanhang Ett sätt att kommunicera då kommunikationen kan vara svår	Ett konkret verktyg att använda när vi ska ha/har svårt att få till ett utvecklingssamtal med en elev med fullständig frånvaro Eleven kan känna att skolan bryr sig
Lärandemiljön	Skapat ett basutbud med kompensatoriska hjälpmedel i varje klassrum med en plan framtagen av respektive arbetslag för implementering och användning samt inventerat den fysiska miljön.	Ökad kunskap av och ökad förståelse för vikten av en god och genomtänkt lärandemiljö.	Kompensatoriska hjälpmedel i alla klassrum Större förståelse för elevernas behov Stora förändringar i den fysiska miljön
Analys av måluppfyllelse och frånvaro varje termin i varje arbetslag	Varje arbetslag får analysera måluppfyllelse och frånvaro/närvaro på både grupp och individnivå varje termin utifrån ett underlag som tagits fram av projektgrupp/delprojektledare.	Bra underlag för att identifiera förbättringar men också det vi vill bevara och förstärka Mer kunskap om hur vi sätter betyg och hur vi arbetar Synliggörande för elever.	Högre förväntningar på elevens närvaro Större förståelse för konsekvenser av frånvaro Bra underlag vid samtal med eleverna om frånvaro och måluppfyllelse.

Resultatdiskussion

Delprojektet syftade till att fler elever på Källan och inom Uddevalla kommun skulle fullfölja sina grundskolestudier med betyg som ger behörighet till gymnasieskolans nationella program. Detta genom att utveckla och långsiktigt stärka *verksamhetens och kommunens* hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande arbete i samverkan med andra nyckelaktörer och fokus på vetenskapligt beprövade metoder och förhållningssätt. Målet på organisationsnivå var att *Källan och Uddevalla kommun* skulle utveckla sitt främjande, förebyggande och åtgärdande arbete kring elever i riskzon för att inte fullfölja sina grundskolestudier. Målet på individnivå var att de elever som deltog i projektet skulle få en stärkt skolanknytning och behörighet till gymnasiets nationella program.

Språket

Något vi utvecklat under projektiden är språket där begrepp och innebörden av begrepp som elevidentitet, skolanknytning, salutogent förhållningssätt och bemötande blivit en central del av verksamhetsinnehållet. Språket tydliggör både hur vi pratar om eleverna, med eleverna

och förstår eleverna och är därför väldigt centralt i vår verksamhet. *Elevidentitet* handlar om elevens kunskap om sina egna styrkor och svårigheter och det är ett språkligt begrepp som får sin språkliga betydelse genom att vi under den dagliga reflektionen utgår ifrån begreppet *elevidentitet* när olösta problem och framgångsfaktorer identifieras och kommuniceras. Detta gör det således lättare att både stärka elevernas *styrkor* och också identifiera och hitta lösningar/strategier för att hantera olika svårigheter.

Skolanknytning handlar om motsättningen mellan svag eller stark skolanknytning och att vi både genom genomförande och uppföljning av tydliga insatser kan främja, följa och skapa systematik i arbetet. Det salutogena förhållningssättet är ett språkligt begrepp som ligger som grund i hela verksamheten där vi dels har identifierat vilka salutogena handlingar vi genomför varje dag i verksamheten som bland annat Brasamtal, Hej, fråga hur eleven vill ha det, alltid vara nyfiken på orsaker till varför eleven inte kommer till skolan och identifiera, reflektera och dokumentera framgångsfaktorer.

Skolanknytningsstärkande aktiviteter som gör skillnad

De generella aktiviteterna vi genomfört under projektets gång har haft till syfte att stärka skolanknytningen för eleverna och vara lätta att genomföra för all personal. När vi har utvärderat aktiviteterna i projektgruppen samt utvärderat aktiviteterna med samtlig personal kan vi se resultatet att stödstrukturerna och systematiken är väldigt viktiga om implementeringen skall fungera i praktiken. Dels har det funnits guider med tydlig information för varje aktivitet samt har aktiviteterna följts upp på apt var 4e vecka. All personal har fått samma presentation om projektet, vad vi fick fram i nulägesanalysen samt vilka aktiviteter vi valt att fokusera på. Delaktigheten från personalens och transparensen kan ses som framgångsfaktorer eftersom personalen har kommit med värdefulla synpunkter och varit delaktiga i processen. Hade vi i motsats till vårt val av implementeringen valt att utgå ifrån elevhälsan så tror vi inte att vi fått samma resultat eftersom personalen då inte varit lika delaktiga i genomförandet av aktiviteterna.

Systematiken i genomförandet av aktiviteterna och uppföljning av aktiviteterna är något vi utvecklat under projektets gång och vi har även tagit stöd av den dagliga dokumentationen som ett stöd för en ökad systematik. Vi har sett ett stort behov av göra mallar och dokument så lättillgängliga som möjligt eftersom det påverkar resultatet av genomförandet av aktiviteterna. Exempelvis har vi en genomarbetad och bra rutin för det närvarofrämjande arbetet i Uddevalla kommun dock kan vi se att personal inte fyller i den tidiga kartläggningen i den utsträckningen som är önskvärt och då påverkas ju den fördjupade kartläggningen och även det närvarofrämjande arbetet, se exempelbild:

[Anmälan till huvudman](#)

[Utredning kränkning](#)

[Dokumentationsunderlag pågående utredning om kränkning-trakasseri-diskriminering](#)

[Anmälan om skada](#)

[Anmälan om tillbud](#)

Dessa formulär går direkt till Prorenata, där de tas emot av rektor och administratör eller specialpedagog förskola. Beroende på vilken enhet anmälaren anger i formuläret, styr behörighet i Prorenata vilka som har tillgång till att se och hantera anmälan när den kommer in. Berörda mottagare får mejl via Outlook om att meddelande kommit in och finns i funktionsbrevlådan i Prorenata.

- Vissa uppgifter måste man ange tyvärr ange två gånger. Det beror på hanteringen inne i Prorenata.
- I fältet Personnummer på berörd person måste man antingen fylla i fullständigt personnummer eller lämna fältet helt tomt. Det går inte att bara fylla i födelsedata.
- När det gäller anmälan om tillbud lämnar du alla rutor som har med personuppgifter att göra tomma. Formuläret går att skicka ändå.
- Formulären består av två delar, där anmälaren fyller i den övre delen och sedan rektor resterande när formuläret sedan hanteras i Prorenata. Fyll alltså bara i ner till *Nedan fylls i av rektor*.

Tanken är att vi tror att vi kan uppnå en högre grad av systematik och på sikt få ett bättre närvarofrämjande arbete med stöd av vår dagliga dokumentation. Istället för att personalen skall skriva i och hantera papper manuellt så är nu kartläggningsdokumentet kopplade till prorenata och den dagliga dokumentationen och genomförs digitalt. Behöver personal läsa på om hur vi i Uddevalla kommun tänker att vi vill främja närvaro och hur rutinen fungerar trycker man på länken *Att främja närvaro* och om man behöver göra en *tidig kartläggning* trycker man på länken *tidig kartläggning* och behövs det göras en fördjupad kartläggning trycker man på *fördjupad kartläggning elevfrånvaro*. Det gör det även lättare att följa upp arbetet. Ett annat exempel på systematik med stöd av den dagliga dokumentationen är de generella aktiviteterna:

17-aug		Antecknat av:			RE	
Fyll i utifrån elevens normalläge:	Mycket bra	Bra	Godtagbart	Mindre bra	Inte bra	Kommentar:
Mående	x					
Arbetsinsats					x	Var mest med 4-6
Samspel elever	x					
Samspel personal	x					
Övrigt (ex. mat)	x					
Gjorda insatser	Bra.s		Sakna.s		Öv.	

Datum:		8-18	Antecknat av:			RE	
Fyll i utifrån elevens normalläge:	Mycket bra	Bra	Godtagbart	Mindre bra	Inte bra	Kommentar:	
Mående	x						
Arbetsinsats	x						
Samspel elever	x						
Samspel personal		x				Ville inte lämna telefonen på bilden, men det slutade bra	
Övrigt (ex. mat)	x						
Gjorda insatser	Bra.s		Sakna.s		Öv.	Bra sms till mamma	

Vi har identifierat en utmaning och brist i uppföljningen av våra generella aktiviteter och det är att det är svårt att följa upp frekvens och utfall av aktiviteterna om vi inte dokumenterat hur ofta och när vi genomför dem. I dokumentationen finns nu gjorda insatser med där personal kan fylla i vilka gjorda insatser som genomförts och det gör det ju också möjligt och lättare att följa upp effekten av aktiviteterna och sambandet mellan genomförd aktivitet och skolanknytning vilket vi ser som ett bra systematiskt stöd/verktyg på sikt.

Resultatet från genomförandet av våra generella aktiviteter handlar om vikten och betydelse av att implementeringen är gjord utifrån att personalen är de som genomför aktiviteterna och får stöd i att genomföra aktiviteterna samt att det finns genomarbetade guider till aktiviteterna och att vi från projektgruppen är ute i verksamheterna och kan ge stöd. Utöver stödstrukturerna upplever vi att det är väldigt viktigt att aktiviteterna inom projektet har en återkommande plats under arbetsplatsträffar/personalmöten. Svårigheterna med genomförandet av aktiviteterna handlar om att det är skillnad mellan att höra om något i teorin och genomföra det i praktiken men också att det är svårt om det inte är lättillgängligt. Vi tror mycket på systematiken och lättillgängligheten via dokumentationen och att insatserna går att följa upp digitalt.

Måltavlor

Måltavlorna skiljer sig mycket åt både vad gäller hur de genomförts och hur de använts tillsammans med eleven eftersom att de utgår från den enskilda eleven och individuella behov men även utifrån den upplevda effekten måltavlan haft för den enskilda eleven. I Några elevgrupper har elevernas måltavlor satts upp i anslutning till elevens plats i klassrummet. Personalen har då dels kunnat kommunicera via måltavlan samt hänvisa till måltavlan i olika situationer. I andra elevgrupper finns det många elever som inte vill ha måltavlan visuellt synlig men där har personal tagit fram måltavlan i exempelvis mentorssamtal för att diskutera utvecklingen och följa upp mål. Oavsett hur de genomförts så kan vi se resultatet att det är svårt för eleverna att uttrycka och kommunicera mål men när vi lyckas och hittar rätt metod för att eleven skall kunna kommunicera sina egna mål så ser vi att eleven känner sig mer

delaktig och får en högre grad av inre motivation. Exempelvis om vi säger att ditt mål är "att koncentrera sig bättre i klassrummet" eller "hantera din ilska" så ger det ju aldrig samma effekt som att eleven säger "mitt mål är att kunna koncentrera mig bättre på lektionerna" eller "Jag vill verkligen bli bättre på att hantera min ilska" och då blir istället personalens pedagogiska ansvar att lyssna in och försöka identifiera hur vi kan hjälpa eleven att koncentrera sig bättre och hur vi kan hjälpa eleven med att hantera sin ilska exempelvis.

Vi ser ett stort behov av att ha workshops kring och arbeta med metoder för att kunna ha målsamtal som är en grund för att göra en tydlig och bra måltavla. Under projektets gång har mängder med olika metoder använts, som exempelvis walk n talk, bilsamtal, ritprat, samtal i simhallen etc.

SEP - Kartläggning

Arbetet med kartläggningen har utgått ifrån Ulrika Aspeflos *Skola och elev plan* (SEP). Genomförandet har utgått ifrån varje elevs mentorslärare/Personal (På Källan har även socialpedagoger mentorskap). Mentorn har tillsammans med eleven gjort ett elevformulär om hur eleven tänker om sin skola och om hur eleven vill ha det i sin skola samt har mentorn tillsammans med vårdnadshavare gjort ett formulär med vårdnadshavare om vårdnadshavarens tankar om sitt barns skolgång. Det förväntade resultatet har varit att all personal/mentorer skall genomföra kartläggningen och det resultatet har infriats. Vi har problematiserat aktiviteten under projektets gång för att kunna konkretisera och titta på *hur kan vi göra elevformuläret bättre, hur kan vi göra formuläret för vårdnadshavare bättre, hur kan vi se till så att vi går från förväntningar på att aktiviteten/kartläggningen genomförs till att den påverkar hur undervisningen utformas och hur skoldagen planeras* samt sist men inte minst *hur följer vi upp kartläggningen och hur kan vi mäta skolanknytning, går det.*

Utifrån dessa processfrågor har vi sett att vi behöver göra om kartläggningen eftersom att om vi vill att kartläggningen dels ska syfta till att vi vill utforma skoldagen och planera skoldagen på ett bättre sätt utifrån de svar vi får från eleverna samt att vi vill främja en god samverkansrelation med vårdnadshavare och kunna följa och följa upp skolanknytning så behöver vi se över vårt kartläggningsmaterial. Därför har vi gjort om vårt kartläggningsmaterial och döpt det till (SAK) Skolanknytningskartläggning. I del 1 och del 2 har vi utgått ifrån Ulrika Aspeflos kartläggningsmaterial (SEP) och bland annat lagt till bildstöd i elevformulär, skattningsskalor i vårdnadshavare formulär samt gjort en del omformuleringar. Ulrika Aspeflo är tillfrågad och referens till Aspeflo finns i dokumenten. Vi har även lagt till en del 3 som utgår ifrån GRs kartläggningsmaterial där vi ändrat vissa formuleringar, lagt till terminer och betyg så att det lättare saka gå att följa över tid samt lagt till sammanställningar från svaren i elevformuläret och formuläret från vårdnadshavare. Dessa förändringar är en direkt reaktion på de resultat vi sett i genomförandet av aktiviteten under projektets gång. Nu när vi presenterat det nya kartläggningsmaterialet för personal har vi fått oerhört positivt respons bland annat på att det finns bildstöd och mer anpassade frågor i elevformuläret som förhoppningsvis gör det lättare för eleverna att svara och adekvata svar samt skattningsskalor för vårdnadshavare som kan underlätta och kan ge mer valid data/information att utgår ifrån samt att en sammanfattningen görs i den tredje delen, skolans del. Här blir det ju också en

direkt koppling till indikatorerna i stärkt skolanknytning, vi har utgått ifrån rubrikerna i stärkt skolanknytning när vi arbetat fram kartläggingsmaterialet, *Beteende, akademiskt, kognitivt och affektivt*.

Brasamtal

Som jag nämnde ovan så kan vi se att det faktiska resultatet med strukturerade brasamtal är goda samverkansrelationer med vårdnadshavare framförallt där samverkansrelationerna varit svåra och utmanande. Vi kan också identifiera brasamtal som en konkret salutogen handling. Att säga att *vi arbetar salutogent* eller *vi har ett salutogent förhållningssätt i vår verksamhet eller på vår skola* är väldigt modernt och ett populärt teoretiskt språkbegrepp men vad innebär det att jobba salutogent i praktiken.

Den frågan har jag drivit i vår verksamhet som projektledare och brett personal och ledning att identifiera vilka salutogena handlingar som aktivt och systematiskt genomförs i verksamheten. Brasamtal är ett exempel på en typ av systematisk salutogen handling som svarar upp till salutogent förhållningssätt som praktiskt verktyg och som förhoppningsvis gör att det salutogena inte bara blir ett fint teoretiskt språkbegrepp utan fungerar som ett aktivt och systematiskt verktyg i praktiken. Kritiken som var mot aktiviteten brasamtal i början av projektet finns inte längre. Kritiken handlade om att det dels var svårt att tillåta sig att ringa brasamtal när det samtidigt varit många mindre bra och utmanande situationer under en dag samt att vårdnadshavare kan tro att allt är bra när man ringer brasamtal men med ökad kunskap och förståelse så upplever vi att man kan skilja på brasamtal och uppföljning av alvarliga och svåra situationer. Dvs även om det är en skoldag som är turbulent för en elev så kan man ändå välja att lyfta fram bra saker innan man går in på det andra.

Saknasamtal/Sms

Resultaten med saknasms till elev eller ett direkt samtal vid frånvaro är att det är enkelt att genomföra och att det har stor effekt. I djupintervjuer som jag som projektledare gjort med elever med fullständig eller problematisk frånvaro så finns det en stark upplevelse hos många elever att *Skolan bryr sig ändå inte* och jag tror att det dels handlar om att man gör så många insatser på organisatorisk nivå att man lätt glömmer bort kontakten med eleven för att man kanske tänker att elevhälsan har bollen exempelvis. Saknasms/samtal är något enkelt och begripligt. Vi ser ett starkt samband mellan fysisk närvaro och saknasms sen kan det också vara en reaktion att elev blir irriterad för att man ringer eller smsar men det i sig är positivt för att vi visar att vi bryr oss och att vi vet att vara jobbiga är något viktigt i längden och som många elever lyfter som något som hjälpt dem, att personal är jobbiga och inte ger sig.

Framgångsfaktorer och olösta problem i den dagliga dokumentationen

Det här är också en aktivitet som är ett exempel på salutogent förhållningssätt i praktiken. Resultatet vi ser är att personalen blir duktigare på att identifiera framgångsfaktorer och hitta lösningar på olika olösta problem som exempelvis *elev har svårt att komma till skolan på måndagar* eller *elev har svårt att komma in på matten på onsdagar* om dem får träna på det dagligen och om det finns en systematik som vi upplever att vi har eftersom detta är en del av den dagliga reflektionstiden. Dock har vi sett att det i perioder är svårt att dokumentera framgångsfaktorer eftersom det är lättare att kommunicera och dokumentera

problembeteenden eller sådant som vi ser och hör som missade lektioner, affektutbrott eller eleven åt inte idag. Därför har vi prövat med fokusveckor där personalen bara fått dokumentera framgångsfaktorer under fokusveckan och det har ju resulterat i mellan 50 – 75 dokumenterade framgångsfaktorer. Vi har redan nu planerat in nästa termins fokusvecka som ligger i årshjulet. Det viktiga resultatet här är ju att vi ser betydelsen av att konstatera att vi har lättare att se mönster när vi blir bättre på att identifiera framgångsfaktorer som exempelvis hur upplägg ska se ut, lektionsstruktur, bemötande av elev med mera.

Framgångsbrev och saknabrev

Bakgrunden till arbetet med framgångsbrev var dels att jag som projektledare i arbetet med nulägesanalysen läste inspirerande litteratur och tog del av forskning på området. I boken *En skola att längta till: elever med omfattande frånvaro* av Titti Ljungdahl stod det om arbetet kring en grupp tjejer för att främja skolidentitet och närvaro med exemplet om att de synliggjorde framgångsfaktorer för eleverna och jobbade mycket med positiv förstärkning genom att bland annat skriva berömmelse/framgångsbrev. Jag kommunicerade då detta med personal och projektgrupp men det lät ju bra men det behövdes ett tydligare syfte. En kort tid efter blev jag medbjuden på en föreläsning på Göteborgs universitet eftersom vi var med i specialpedagogiska lyftet och specialpedagogerna fick bjuda med representanter från sin skola/verksamhet. Föreläsningen handlade om ett relationellt perspektiv med fokus på utvecklingssamtalet med många bra exempel på mindre bra utvecklingssamtal samt bra perspektiv på hur viktigt det relationskapande arbetssättet är i förhållande till utvecklingssamtalet. Då kom idén att koppla framgångsbrev till utvecklingssamtalet och idén togs emot med öppen famn av projektgruppen och senare av personalen. Vi ser ett fantastiskt resultat på framförallt relationen mellan personal och elev men också mellan personal och vårdnadshavare och vårdnadshavare och eleven/barnet genom att det blir ett bra sätt att inleda utvecklingssamtalet på och att det förstärker det positiva. Vi har föräldrar som gråtit eftersom dom först tänker att deras barn gjort något mindre bra och att många vårdnadshavare upplever ett tidigare problemfokus i möten med skolan. *Saknabreven* blev en reaktion på framgångsbreven eftersom personal uttryckte det som att det inte går att skriva ett framgångsbrev till en elev med *fullständig frånvaro* men svaret blev att till elever som just nu har fullständig frånvaro skriver vi *saknabrev*. Saknabreven är svårare att diskutera resultat kring eftersom vi bara skrivit saknabrev i några fall men vi vet att de eleverna läst och att det är ett sätt att visa att vi faktiskt bryr oss, dvs att vi alltid måste försöka påverka det vi kan påverka, saknabrev är ett exempel på en sådan pedagogisk handling.

Lärandemiljön

När vi efter arbetet med nulägesanalysen identifierade vi lärandemiljön som en generell aktivitet var lärandemiljön avgränsad till att vi skulle köpa in och lägga en plan för hur vi arbetar med kompensatoriska hjälpmedel på individ och gruppnivå i klassrummet samt inventera den fysiska lärandemiljön. Efter det har vi fortsatt arbeta intensivt med lärandemiljön. Det har gjorts att vi upplever att lärandemiljön är mer tillgänglig för elevernas behov samt de kompensatoriska hjälpmedlen är en del i arbetet med elevernas möjlighet till koncentration och ökad måluppfyllelse. Dock ser vi det som ett viktigt resultat att hålla den röda tråden och även här ha en systematik i arbetet vilket innebär att vi nu har lärandemiljön som en grund i vårt fortbildningsarbete. Vi har bland annat tittat på filmen/föreläsningen Npf säkrad skola

med Elinor Kennerö Tonner och elevfilmerna *Imorgon ska jag vara normal* och nu arbetar vi med spsms värderingsverktyg för lärandemiljö vilket gör att vi utvidgat vårt arbete mot social, pedagogisk och fysisk lärandemiljö.

Analys av måluppfyllelse och frånvaro varje termin

Under projektets gång har vi fått en större förståelse för vikten av att analysera och följa upp måluppfyllelse och frånvaro tillsammans med eleverna och vårdnadshavare. Vi har bland annat utgått ifrån Malin Gren Landells bok *Främja Närvaro Att förebygga frånvaro i skolan* samt varit på flera föreläsningar bland annat med Malin Gren Landell. Vi har under projektiden börjat arbeta med att vi tar fram visuellt underlag på individnivå för varje elev vad gäller måluppfyllelse samt närvaro samt på gruppnivå titta på hur det ser ut i respektive grupp. För att underlaget ska fungera bättre i praktiken så har vi nu istället valt att lägga in det i varje elevs kartläggningmaterial på individnivå samt håller vi på att titta på ett underlag i dokumentationen för varje arbetslag. Vi tror mycket på att rikta fokus mer mot begreppet *skolanknytning* och utgå ifrån den nya kartläggningen.

Måluppfyllelse och närvaro

Eftersom vi är en in och ut verksamhet så är ju vi en insats till eleverna och stöd för hemskolorna under en kort och ibland längre tid vilket har gjort det svårt att mäta utveckling av närvaro och måluppfyllelse på en övergripande nivå men resultatet som vi kan se är att i vår *ökade skolnärvarogrupp* så kommer ca 80 % fysiskt till skolan och de som inte kommer tar del av riktade insatser som hemundervisning, discord, skola efter elevtid och de eleverna har vi sedan fått till skolan vissa tider och för vissa aktiviteter som exempelvis uteskola. Vi kan också se att det finns ett stort behov av en utskolningstrappa på samma sätt som att det finns en inskolningstrappa för vilka insatser hemskolan skall göra innan en särskild undervisningsgrupp blir aktuell. Detta är viktigt eftersom att våra elever är i stort behov av en anpassad lärmiljö och en förklaring till att vi har så hög närvaro för elever som tidigare haft fullständig frånvaro är för att vi just har en anpassad lärmiljö och ett individcentrerat arbetssätt som eleverna har stort behov av. Ungefär 50 % av våra elever blir behöriga till gymnasiet och många av våra elever saknar helt eller delvis måluppfyllelse eller betyg när de börjar hos oss. Vi har generellt hög frånvaro eftersom vi dels har många elever som har anpassad studiegång samt elever som har en problematisk skolfrånvaro och problematisk skolnärvaro med sig. Vi tror att det blir ett mer rättvist verktyg för våra elever att mäta och följa skolanknytning än att specifikt mäta måluppfyllelse och närvaro eftersom våra elever gör fantastiska framsteg som inte syns när vi tittar på måluppfyllelse och närvaro.

Riktade insatser

Under projektet har vi prövat olika riktade insatser på både individnivå och organisatorisk nivå. Vi har sett ett stort behov av att systematisera de riktade insatserna med utgångspunkt i elevhälsan. Att beslut om vissa riktade insatser som hembesök och undervisning efter elevtid tidsbestäms och följs upp av elevhälsan. Samtidigt har vi genomfört flera riktade insatser som inte behöver utgå ifrån elevhälsan som exempelvis Discord och spelifiering på schemat. Discord och spelifiering på schemat är två riktade insatser som vi ser stor effekt av utifrån att många av våra elever med fullständig frånvaro och bristande skolanknytning spelar datorspel

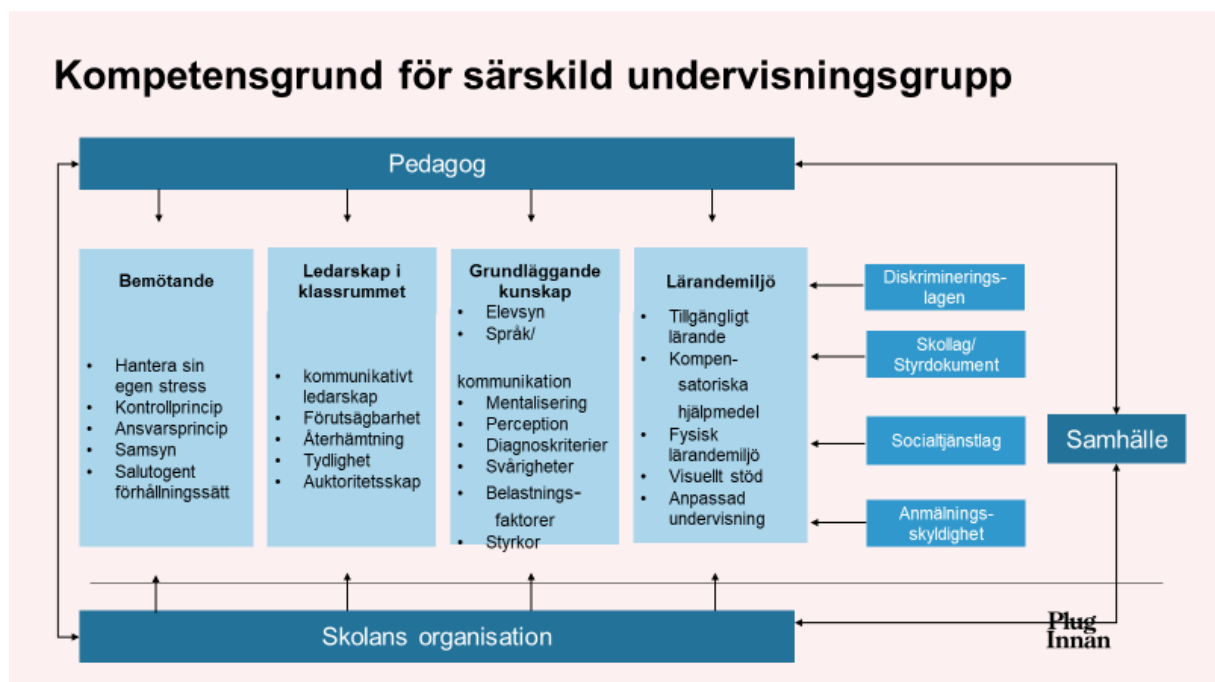
och använder Discord som social mötesplats på nätet vilket gör att det är motivationshöjande när dem är med i en skolserver på Discord samt får använda spel i undervisningen.

Slutsatser

Slutsatserna är att vi ser en tydlig koppling mellan önskat och faktiskt resultat i de aktiviteter som personal verkligen ser syftet med och som är genomarbetade och begripliga. Detta ger också positivt resultat på elever och vårdnadshavare. En annan slutsats är vikten av delaktighet från personal, elever och vårdnadshavare och tilliten som är vägledande när upplevelsen blir att man kan påverka. Vi har haft ett tydligt elevfokus och individcentrerat arbetssätt under hela projektet och arbetat mycket med intervjuer, kartläggningar och utvärderingar vilket gjort att vi fått en bredare kunskap och förståelse för hur vi kan utveckla våra insatser och vårt åtgärdande och förebyggande arbete.

En annan slutsats är att personals engagemang i kombination med stödstrukturer som (guider till aktiviteter) och handledning är väldigt viktigt för att nå ett önskat resultat av insatserna. Vi ser också att förväntningarna utvecklats. Där förväntningarna har gått från att insatser ska göras till förväntningar på att insatserna ska göras sen ska insatserna kunna hjälpa oss att förändra upplägg, innehåll under en skoldag och arbetssätt etc.

Avslutningsvis så är en slutsats att vi förstått vikten av systematik och tydlighet. Vi har under projektets gång arbetat fram En kompetensgrund för en särskild undervisningsgrupp som tydliggör vilken kompetensgrund all personal inom en särskild undervisningsgrupp bör stå på. Vi har fått hjälp av GR att utveckla bilden och innehållet arbetar vi aktivt med vilket innebär att innehållet under respektive rubrik inte är klart, se exempelbild:

Uppföljning av behov och synpunkter under projekttiden

Vi har utvärderat de generella aktiviteterna med eleverna utifrån enkäter och intervjuer samt försökt kartlägga behov och uppfattningar genom det kartläggningsmaterial vi använt oss av.

Långsiktighet - Implementering och spridning

Vi har haft frågan om implementering och spridning som en stående och återkommande punkt under projektgrupps och styrgruppsmötena samt är det en *farhåga* som kommunicerades och betonades vid projektets inledande fas – att projekt sällan lever vidare men vi har dels kopplat insatserna till verksamhetens tidigare salutogena förhållningssätt och riktat fokus på det enkla och begripliga som har lättare att leva vidare.

- Vad kommer insatserna heta efter projektet är en viktig fråga som vi kommer ha bestämt innan projekttidens slut. Under projektet har "Pluginnan" varit en stående punkt under arbetsplatsträffarna med personal vilket underlättat för stringensen, systematiken och möjligheten att följa upp aktiviteterna. Efter projektet kan "skolanknytning" eller "skolanknytningsstärkande" aktiviteter vara alternativ men den röda tråden kommer finnas kvar.
- Flera aktiviteter ligger redan i årshjulet och det finns beslut taget av enhetschef om att de insatserna kommer fortsätta som exempelvis kartläggning och framgångsbrev.
- Elevhälsans roll blir central eftersom de riktade insatserna kommer kopplas till elevhälsans arbete vad gäller att tidsbestämma, strukturera och följa upp riktade insatser.
- Det finns en plan för att sprida insatserna inom delprojektet och de kunskaper och erfarenheter som förvärvarats. En presentation med gruppdiskussioner har genomförts inom centrala elevhälsan samt har samma presentation planerats in för rektorsgruppen i augusti i samband med läsårsstart.
- Implementeringsarbetet har börjat. Den centrala elevhälsan i Uddevalla kommun och Rektorsgrupperna f – 9 har fått samma presentation om vårt arbete inom pluginnan och specialpedagoger och speciallärare samt eventuellt förstelärare i kommunen kommer få samma information. Därför skall specifikt stöd identifieras.

Erfarenheter

Våra erfarenheter är att det är avgörande att det finns ett tydligt syfte och mål med varje insats samt att det finns en tydlig plan för genomförande, uppföljning och framförallt en förståelse och ett engagemang från personal som genomför aktiviteterna. Systematiken och stringensen är väldigt viktiga i ett närvarofrämjande och skolanknytningsstärkande arbete

därför är det viktigt att projektet eller de centrala delarna inom projektet, Skolanknytning och närvarfrämjande insatser exempelvis finns med på agendan under arbetslagsträffar och i elevhälsans arbete.

En avslutande erfarenhet är vikten att genuint intressera sig för elevens uppfattningar och hur eleven vill ha det i skolan för när vi använder vuxenteorier och tolkningar missar vi oftast nycklarna till framgång tillsammans med eleverna. Det är också viktigt att fokusera på det små insatserna som på lång sikt kan göra stor skillnad som det *lilla sakna-SMS:t* dagligen eller det vänliga *Hej! Kul att se dig* varje morgon och vikten av att hålla i och hålla ut över tid.